

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

Автор на дисертационния труд: **Георги Димов Георгиев**

Тема на дисертационния труд: **„Комплексната подкрепа за микропредприятията като стратегически фактор за развитие“**

Рецензент: **доц.д-р инж. Йорданка Стаменкова Ангелова**, съгласно заповед № ОЖ-3.7.-12/07.07.2020 г. на Ректора на ТУ-София

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научноприложно отношение.

Известно е, че най-рисковата група от видовете МСП са микропредприятията и повече от засилена е необходимостта от комплексната им подкрепа и концепцията за приобщаващата икономика. Приобщаващата икономика е поредното предизвикателство, пред което се изправя съвременния индустриален свят, тъй като чрез предприемане на различни инициативи е необходимо да се засилва подкрепата на микро, малки и средни предприятия. Всички европейски инициативи работят в тази насока с цел да се развива и все повече разраства предприемаческия дух за социално-икономическо и устойчиво развитие на даден регион. Комплексната подкрепа от правителствени и неправителствени организации може да бъде стратегически фактор в подкрепа на микропредприятията чрез включването им в дългосрочни проекти и програми, особено за стартиращи и навлизащи подобни предприятия.

Актуалността и значението на изследването се определят от необходимостта от подкрепа на микропредприятията и съживяване на дейността им, която е безспорно още по-рискова и затруднена в условията на Covid-19. Като доказателство за тази разработка са сравнително малко на брой изследвания до този момент. Следователно, темата е изключително актуална за изследване, обсъждане, анализ, оценка и предложения за практични решения на проблема.

2. Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния материал.

За целите на изследването докторанта е използвал общо 168 литературни източника, от които: 66 от български автори и изследователи и останалите 102 бр. на чужд език. Налице е богат набор от нормативни документи, правилници, европейски директиви и др., засягащи проблематиката на изследване. Авторът е използвал богатия си опит като е приложил и десетки фигури, диаграми, таблици с цел по-добра нагледна представа на изложения от него проблем. Използвал е общо 27 фигури и 18 бр. таблици. Обемът на дисертационният труд е внушителен от 196 стр.

В структурно отношение дисертационния труд съдържа всички необходими части, които са балансирани по обем и са с необходимото съдържание, дори в практическата си част изследванията са от сериозна задълбоченост на изследване.

Всичко това ми дава основание да заключа, че **авторът е с необходимите задълбочени познания и в теоретичен аспект в областта на МСП и приобщаващата икономика и нуждата им от подкрепа като стратегически фактор за развитие в националната ни икономика.**

3. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Докторантът дава ясна и подробна информация относно използваните данни и методи на изследване. Следвана е методика с индуктивен подход с 3 основни етапа на проучване на организациите, осигуряващи комплексна подкрепа за микропредприятията в България. За анализ на вътрешната среда е **разработена авторска методика за идентифициране на силни и слаби страни на организацията – ОКО (Оценка на Капацитета на Организацията)** с 6 основни групи фактори за проучване. Анализът на външната и отрасловата среда е обединен във втори етап и използва два основни инструмента – ПИСТ анализ и 5 факторен анализ. Като допълнителен инструмент за изследване е използван Стейкхолдърски анализ. На база на резултатите

от тези анализи, с помощта на разширена SWOT матрица, на трети етап се извеждат основни стратегически изводи.

За постигане целта на дисертационният труд, авторът му си поставя 5 основни задачи, които са последователно и по значимост на проблематиката изложени. **Целта и задачите на изследването са формулирани и аргументирани ясно и точно. Налице е съответствие между поставените цел и задачи, и текста на научното изследване.**

4. Кратка аналитична характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

Материалът, който е изградил докторантът с убеденост мога да кажа, че е лично негово творческо и практическо дело. Внимателното ми запознаване с целия материал показва, че авторът му е с много добри научни и практични познания.

Авторът използва европейските политики и практики по разработения от него въпрос, като прилага някои от моделите за приобщаващата икономика и проблемните микропредприятия на Gill J. and Johnson Ph., M.Porter, R. Yin и др. Специално внимание е обърнато на модела на организацията Раст, изискващ цялостната логика и процесът на провеждане на ОКО да бъдат съобразени с оценяваната организация. Наред с това е отчетен и опитът на Фондация „Земята - източник на доходи“ при подбора на партньори за разпространение на програма „Земята източник на доходи“.

Всичко това ми дава основание да отбележа, че е **доказана тезата и е направено обосновано предложение**, че в основите на авторския модел ОКО стои разбирането за необходимостта от изграждане на социално-икономическа система, базирана на концепцията за приобщаваща икономика, в която местната общност играе ключова роля за икономическото развитие, както на отделните стопански субекти, така и на националната икономика.

5. Научни и/или научноприложни приноси на дисертационния труд:

По мое мнение приносните моменти се свеждат до: доказване с нови средства на съществени нови страни в съществуващи научни проблеми и теории и създаване на нов авторски метод на изследване.

Дисертационният труд претендира за **8 основни приноса**. Научно-приложните приноси са **четири**:

- Проучена е концепция за Приобщаваща икономика и е предложена връзка с теорията за ролята на „третия стълб“ и подкрепата за микропредприятия;
- Представена е концепцията за комплексна подкрепа на микропредприятия;
- Адаптиран е модел за стратегически анализ с 4 основни етапа в рамките на рационален подход за стратегически мениджмънт;
- Разработена е методика за Оценка на капацитета на организация (ОКО), предоставяща комплексна подкрепа на микропредприятия.

От гледна точка на практико-приложни приноси на разработката, те също са четири:

- Оценен е капацитета на 5 организации, предоставящи подкрепа на микропредприятия с изведени стратегически изводи за развитие;
- Предложени са насоки за стратегическо развитие на петте оценени организации;
- Представени са насоки за промяна на политики и програми по отношение на подкрепата за микропредприятия;
- Представени са насоки за организация на подкрепата на микропредприятията на местно равнище с цел изграждане на приобщаваща икономика.

6. Значимост на приносите за науката и практиката.

Приносите имат научно-приложен характер. Те са от такова естество, че освен теоретичната им полезност могат да се използват и в практиката. Тяхната приложимост безспорно ще бъде полезна за МСП и

приобщаващата икономика като основна политика на публичния сектор в подкрепа на малкия бизнес.

Като оценка за степента на личното участие на дисертанта в приносите с убеденост мога да кажа, че те са лично негово авторско дело.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд:

За целите на изследването дисертантът е приложил 4 броя публикации, като три са самостоятелни и една в съавторство с единия от научните си ръководители. Всички те са представени на подходящи за разглежданата тематика научни форуми, което показва, че е достигнала до съответните научните среди.

8. Използване на резултатите от дисертационния труд в научната и социалната практика. Наличие на постигнат пряк икономически ефект и пр. документи, на които се основава твърдението.

Резултатите от апробацията са положителни и оставам с убеждението, че ще намерят своето научно и практическо приложение и за в бъдеще. Не са ми известни специфични документи, но с многогодишната си работа и изследване по този въпрос докторантът се е сблъскал с видимите резултати, особено на 5-те изследвани микропредприятия.

9. Оценка на съответствието на автореферата с изискванията за изготвянето му, както и на адекватността на отразяване на основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът съдържа всички постановки и изисквания на Закона за развитие на академичния състав в РБългария и Правилника за приложението му на ТУ-София. Резюмираното съдържание напълно отговаря на структурата на дисертационния труд.

10. Мнения, препоръки и бележки.

Впечатлена съм от разработката по отношение на структура, съдържание, логичност и последователност на изложението. Налице са

добре обосновани и аргументирани изводи и заключения. Въпреки, че не познавам докторантът, в мое лице г-н Георгиев се е изградил като целенасочен изследовател.

Направените подробни, задълбочени и сполучливи анализи с много точни и конкретни изводи и препоръки доказва, че работата не е просто написан материал, а е вложено старание, мисъл и всеотдайност. Повече от очевидно е, че докторантът е вложил дългогодишни усилия и енергия, за да добие така добре завършен вид разработката.

Нямам забележки по дисертационния труд, но имам въпрос относно какви резултати биха се получили при прилагане на дедуктивния вместо индуктивния метод?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От всичко изложено до тук мога с убеденост да потвърдя, че дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника на Техническия университет – София.

Давам своята **положителна оценка** на разработения дисертационен труд и считам за основателно да предложа на уважаемите членове на Научното жури да присъди на **Георги Димов Георгиев** образователната и научната степен „Доктор“ от област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, научна специалност „Икономика и управление“.

Дата: 28.09.2020 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

REVIEW of a PhD Thesis

Author of the PhD Thesis: Georgi Dimov Georgiev

Title of the PhD Thesis: The Complex Support to Micro-companies as a Strategic Development Factor

Reviewer: Associate Professor eng. Jordanka Stamenkova Angelova PhD, according to order № OЖ-3.7.-12/07.07.2020 of the Rector of Technical University - Sofia

1. Relevance of the problem developed in the dissertation in scientific and pragmatic context.

It is known that the most at-risk group of SMEs are the micro companies and more than enhanced is the need for their complex support within the concept of Inclusive Economy. The Inclusive Economy is another challenge facing the modern industrial world, as it is necessary to step up support by taking various initiatives in favor of micro, small and medium companies. All EU initiatives work in this direction in order to develop and increasingly grow the entrepreneurial spirit for socio-economic and sustainable development of a region. The complex support from governmental and non-governmental organizations can be a strategic factor in supporting micro-enterprises by including them in long-term projects and programs, especially for start-ups.

The relevance and importance of the research are determined by the need to support micro-enterprises and revitalize their activities which is undoubtedly even more risky and difficult within the conditions of Covid-19. As proof of this development is the relatively small number of studies on the issue up to date. Therefore, the topic is extremely relevant for research, discussion, analysis, evaluation and proposals for practical problem solving.

2. Degree of knowledge and understanding of the state of the problem and creative interpretation of literature

For the purposes of the research the doctoral student has used a total of 168 literature sources, 66 of which in Bulgarian and the remaining 102 in foreign languages. There is a rich set of normative documents, regulations, European directives and others, which concern the research issues. The author has used his rich experience by applying dozens of figures, diagrams, tables in order to visualize the problem being researched. He has used a total of 27 figures and 18 tables. The 196 pages volume of the dissertation is impressive.

As a structure the PhD thesis presented contains all the necessary parts, which are balanced in volume and have the necessary content, even in their practical part, the research is a serious in-depth investigation.

All this gives me reason to conclude that **the author has the necessary in-depth theoretical knowledge in the field of SMEs and the Inclusive Economy and the need for their support as a strategic factor for development in our national economy.**

3. Correspondence of the research methodology chosen with the goal and tasks of the dissertation.

The doctoral student has provided clear and detailed information about the data and research methods being used. An inductive approach methodology has been followed with 3 main stages of research of the organizations providing complex support to micro companies in Bulgaria. For the internal environmental analysis, **author's own methodology** for identifying strengths and weaknesses of the organization has been developed – **OKO (Organizational Capacity Assessment)** with 6 main groups of factors for investigation. The analysis of the external and sectoral environment is combined in a second stage and uses two main tools – PEST analysis and 5 factor analysis. As an additional instrument the Stakeholder Analysis has been used. As a third stage, on the basis of these analyses, with the help of a broad SWOT matrix, main strategic conclusions are drawn.

To achieve the goal of the dissertation, the author has set 5 main tasks, which are consistently and in importance of the issue exposed. **The goal and tasks of the research are formulated and argued clearly and precisely. There is**

a correspondence between the goal and tasks being set, and the text of the scientific research provided.

4. Brief analytical description of the nature and assessment of the reliability of the material on which the contributions of the dissertation are built.

It can be said with confidence that the material developed by the doctoral student is his personal creative and practical work. My careful reading of it, shows that the author has very good scientific and practical knowledge.

The author uses European policies and practices on the issue being researched by applying some of the models for Inclusive Economy and troubled micro-enterprises of Gill J. and Johnson Ph., M.Porter, R. Yin and others. Special attention is paid to the model of the Pact organization, which requires the overall logic and the process of carrying out OKO to be consistent with the organization being evaluated. Along with this the Land Source of Income Foundation experience in selecting partners for disseminating the Land Source of Income Programme have been taken into account.

All this gives me reason to note that **the thesis has been proven and a substantiated proposal has been made** that the author's model of OKO is based on the understanding of the need to build a socio-economic system based on the Inclusive Economy concept, in which the local community plays a key role in the economic development of both individual economic entities and the national economy.

5. Scientific and/or applied scientific contributions of the dissertation.

In my opinion, the contribution moments are the following: proving with new means of significant new elements, existing scientific problems and theories and creating a new author's own research method.

The dissertation claims **8 main contributions**. There are **four** scientific and applied contributions:

- The Inclusive Economy concept has been studied and a link to the theory of the role of the "third pillar" and support for micro-enterprises has been proposed;

- The concept for complex support of micro-enterprises has been presented;
- A model for strategic analysis with 4 main stages within a rational approach to strategic management has been adopted;
- A methodology for carrying out the internal analysis of organizations providing support to micro-enterprises has been developed – Organization Capacity Assessment Tool.

In terms of practical contributions, the dissertation also claims four:

- The capacity of the 5 organizations providing support to micro-enterprises has been assessed and strategic conclusions for development have been presented;
- Guidelines for strategic development of the five evaluated organizations have been proposed;
- Guidelines for policy and programme changes regarding support for micro-enterprises have been presented;
- Guidelines for organizing the support of micro-enterprises at local level in order to build an Inclusive Economy have been suggested.

6. Significance of the contributions to science and practice.

The contributions have a scientific-applied character. They are of such a nature, that in addition to their theoretical usefulness, they can also be used in practice. Their applicability will undoubtedly be beneficial for SMEs and the inclusive economy as a key public sector policy in support of small businesses.

As an assessment of the degree of personal participation of the PhD student in the contributions, I can say with confidence that they all are his own work.

7. Evaluation of the publications on the dissertation.

Connected with the the purpose of the research, the author of the dissertation has attached 4 publications, three of them individual and one co-authored with one of his supervisors. All of them have been presented at appropriate scientific forums, which indicates that they have reached the relevant scientific audience.

8. Using the results of dissertation work in scientific and social practice. Existence of achieved direct economic effect, etc. documents on which the claim is based.

The approbation results are positive and I am convinced that they will find their scientific and practical application in the future as well. I do not know any specific documents, but the doctoral student long term work experience and research on this issue, has encountered visible results, especially for the 5 surveyed organizations providing support to micro-enterprises.

9. Assessment of the conformity of the abstract paper with the requirements for its preparation, as well as the adequacy of reflecting the main points and contributions of the PhD thesis.

The abstract paper presented is fully in compliance with the requirements of the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act and the Regulations of Technical University - Sofia for its application. The summarized content fully corresponds to the structure of the dissertation.

10. Opinions, recommendations and remarks.

I am impressed by the dissertation in terms of structure, content, logic and sequence of presentation. There are well-founded and reasoned conclusions. Although I don't know the PhD student, I think that Mr. Georgiev has established himself as a purposeful researcher.

The detailed, in-depth and successful analyzes made with very accurate and specific conclusions and recommendations proves that the work is not just a written material, but diligence, thought, and devotion have been invested in it. It is more than obvious that the doctoral student has invested many years of effort and energy to get such a well-completed dissertation.

I have no remarks on the dissertation, but I have a question about the results that would be obtained by applying the deductive instead of the inductive method?

CONCLUSION

From everything stated so far, I can confirm with confidence that the PhD thesis meets the requirements of the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act, the Regulations for its application and the Regulations of Technical University - Sofia.

I give my **positive assessment** of the dissertation being developed, and consider it reasonable to propose to the esteemed members of the Scientific Jury to award Georgi Dimov Georgiev the educational and scientific degree "PhD" in scientific field 3. Social, economic and legal sciences, professional direction 3.7. Administration and Management in scientific specialty „Economics and Management“.

Date: 28.09.2020

Reviewer: